

Jumalateenistus Nõos P, 07.11.21 kell 11.00, 23. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: Tn 2:31–41, 44; Rm 13:1–7

Pihikõne: Ps 110:1

Jutlus: Mt 17:24–27

Laulud: 443 (1–4); 268 (1–3, 4); 467 (1–4); 382 (1–5)

Kui nad siis Kapernauma tulid, astusid Peetruse juurde templimaksu kogujad ja ütlesid: „Kas teie Õpetaja templimaksu ei maksa?” Peetrus vastas: „Küll ta maksab.” Ja kui ta koju tuli, ennetas Jeesus teda ja küsis: „Mis sa arvad, Siimon, kelle käest võtavad kuningad maa peal tolli või pearaha? Kas oma poegadelt või võõrastelt?” Aga kui Peetrus ütles: „Võõrastelt”, lausus Jeesus talle: „Siis on pojad vabad. Aga et me neid ei ärritaks, mine järvele, heida õng sisse ja võta esimene kala, mis üles tuleb! Ja kui sa tema suu avad, leiad sa hõbeseekli. Võta see ning anna neile minu ja enese eest!”

Meie tänasest kirjakohest kaks peatükki eespool, Mt 15:1–20 on kirjas lugu, kus Jeesus vastab variseride ja kirjatundjate etteheidetele Moosese pärimuse rikkumise kohta: miks jüngrid ei pese enne leiva võtmist käsi. Jeesus paneb nad oma jumalikul viisil muidugi „paika“ ja nimetab neid silmakirjatsejaks.

Hiljem ütlevad Jeesuse jüngrid Jeesusele Mt 15:12: „Kas sa tead, et seda sõna kuuldes said variserid pahaseks?” Ja Jeesus vastab neile Mt 15:14: „Jätke nad! Nad on pimedate sõgedad teejuhid. Aga kui pime juhib pimedat, kukuvad mõlemad auku.“

Nõnda näib, et Jeesus paljastab variseride – ja nende kaudu Moosese käsku pimesi täitvate Iisraeli religiooni esindajate – tõelise palge ega pinguta, et neid mitte pahandada. Täpsemalt, tal on justkui ükskõik, kas nad tema tegude peale pahandavad või mitte, sest Jeesus näitab oma jüngerile selgelt: variserid on „lootusetu juhtum“.

Meie kirjakohas aga torkab silma, et Jeesus hoolib sellest, et templimaksu kogujaid templimaksu tasumata jätmise tõttu mitte pahandada. Võiks ju arvata, et Jeesus pidas neist templiametnikest rohkem lugu kui variseridest, kuid varjatud ironia, mis meie kirjakohas ilmneb maksu maksmise viisist (kala suust leitud hõbeseekel!), reedab, et ka siin pole Jeesusel lootust, et templimaksu kogujad tema maksu maksmata jätmise motiive mõistaksid. Olid ju nii variserid kui templiametnikud n-õ vana, käsumeelse jumalateenistuse esindajad, kes ei mõistnud ega tahtnudki mõista Jeesuse kui Jumala Poja uut kuulutust armastavast Jumalast.

Mind aga hakkas huvitama, miks siis Jeesus ikkagi ei tahtnud meie kirjakohas kirjeldatud maksumaksmise loos templiametnikke ärritada?

Üks võimalik vastus sellele küsimusele on muidugi see, et Jeesus ei tahtnud Moosese seadusele vastu astuda. Nagu teame, on kõnealune templimaks Moosese seaduses sätestatud. 2Ms 30:16 ütleb Issand Moosesele: „Võta Iisraeli lastelt lepitusraha ja kasuta seda kogudusetelgi teenistuseks; see meenutagu Issanda ees Iisraeli lapsi, et saaksite lepitust oma hingedele!”

Seega käitusid templiametnikud Issanda käsu kohaselt ja Jeesus ei tahtnud ka ise Moosese seaduse vastu astuda. See oleks ka olnud ülimalt imelik, kui mõtleme, et Jumala enda Poeg peaks siis hakkama oma Isa seadusi eirama. Või veelgi enam: Jumal ise peaks hakkama oma antud seadusi muutma. Teame Piiblist, et Jumal ei muuda iialgi oma lepingut. Ps 89:35 ütleb Issand: „Ma ei riku oma lepingut ega muuda seda, mis on lähtunud mu huulilt.“ Pealgi ütleb Jeesus ka ise Mt 5:17: „Ärge arvake, et ma olen tulnud Seadust või Prohveteid tühistama. Ma ei ole tulnud neid tühistama, vaid täitma.“

Meenutame öeldu kinnituseks ka hetke, mil Ristija Johannes Jeesust Jordani jões ristis ja kuidas ta enne seda nõudis, et Jeesus kui taevalik olend hoopis teda ennast ristiks. Jeesus aga vastas Ristijale Mt 3:15: „Olgu pealegi; sest nõnda on meile kohane täita kõike õigust!”

Mis on see „kõik õigus“? See on Jumala õigus, millega Jumala Poeg tuli vabatahtlikult patuste hulka, et neid päästa. See õigus polnud mitte inimlik õigus, mis vastandub armastusele. Sest inimene mõtleb ju ikka nii: kui mul on õigus midagi teha, siis ei tee ma seda armastuse pärast, vaid

oma õiguse pärast.

Kuid Jeesusel oli Jumala Pojana õigus patune inimkond hukka mõista. Ometi tuli ta nende hulka ja lasi end nende eest armastuse tõttu hukka mõista. Oma „Matteuse rõõmusõnumis“ ütleb Elmar Salumaa selle kohta (lk 79): „Armastuses saavutab õigus täiuse: iga õigus, mida teostatakse ilma armastuseta, ainult kohusetundest, on puudulik ega tee kedagi õigeks Jumala ees.“

Küsime nüüd aga edasi, kelle suhtes oli armastav meie kirjakoht templimaksu maksmine, ehkki Jeesusel kui Jumala Pojal poleks olnud tarvis seda maksta (Poeg ju ei pea maksma maksu oma Isa kojas lepituse eest oma hingele, Jumal ei pea maksma patu eest, sest ta on patuta)?

Üks võimalik vastus on, et Jeesus suhtus armastavalt templimaksu kogujaisse ega tahtnud neid pahandada.

Mind aga see vastus ei veena. Esiteks paneb mind selles kahtlema Jeesuse juba eelpool mainitud irooniline toon, kui ta Peetrust juhendab, kuidas too peab leidma kala suust sobiva maksumäär. Ja teiseks oleks Jeesus saanud templimaksu maksmata jätmisel hea põhjuse, et veelgi selgitada Moosese religioonist kramplikult kinnihoidvale juudi ülikonnale Jumala tõelist, armastavat tahet.

Mulle tundub, et Jeesus otsustas templimaksu siiski ära maksta armastusest oma jüngr Peetruse vastu (laiemalt ka teiste jüngrite vastu).

Meenutame, kuidas Peetrus vastas meie kirjakoht templimaksu kogujate küsimusele, kas Jeesus templimaksu ei maksagi, et küll ta maksab. Võiks öelda, et sellega mängis Peetrus sisse nii Jeesuse kui ka – veelgi enam – iseenda. Küllap häbenes Peetrus esmalt võimalust, et tema Õpetaja jätab tõepoolest maksu maksmata. Ja teiseks kartis ta ehk templiametnikele eitavalt vastata, kuna poleks osanud seda põhjendada. Või siis kartis ta Moosese seaduse eiramise pärast vastutusele võtmist. Võib-olla samamoodi nagu ta kord pärast Jeesuse kinnivõtmist Jeesuse kolm korda hirmu tõttu ära salgas.

Jeesus oleks nüüd, pärast Peetruse lubadust, et Jeesus maksab maksu ära, võinud end jumaliku läbinägelikkuse ja tarkusega sellest Peetruse uisapäisa antud lubadusest vabaks kõnelda. Kuid ta ei teinud seda, sest nii oleks häbisse jäänud Peetrus.

Jeesus käitus niisiis selles olukorras tõelise sõbrana, kes ei jäta omi hätta. Ta õpetas esmalt Peetrusele midagi uut enda olemuse kohta, näidates mõistukõne abil, et tema on Jumala Poeg, kellel pole tegelikult tarvis templimaksu maksta. Lisaks näitas ta, et maksu poleks tarvis maksta ka Jeesuse jüngril, kelle kohta Paulus ütleb ju Rm 8:17 „Kristuse kaaspärijad“.

Teiseks andis Jeesus Peetrusele vihje oma jumaliku olemuse kohta läbi erilise imeteo: vaid Looja ise suudab lasta juhusliku kala suust leida täpselt vajaliku summa templimaksu maksmiseks.

Kuid, nagu öeldud, Jeesuse peamine motiiv seda maksu maksta oli Peetruse kui sõbra häbist päästmine. Ütleb ju Laulik Ps 25:3: „Ei jää ju häbisse ükski neist, kes sind [Jumalat] ootavad.“ Peetrus ja teised jüngrid, kes olid Jeesuse läbi leidnud tõelise Jumala, tegid tihti midagi valesti. Peetruse hirmust tingitud tegudest oli juba juttu. Kuid uhkusest ja liha nõtrusest tingitud tegusid tegid ka teised jüngrid. Jeesus teadis, mis on inimeses, kuid ta tundis ka oma jüngrite usku. Ega lasknud neid sattuda häbisse. Siiski, peale ühe, Juuda, kelles tõenäoliselt polnud armastust Jumala vastu.

Nõnda võib siit teha ühe järelduse meie kõigi kohta, kes me oleme otsustanud anda oma elu Jumala hoolde, kes me Jumalat ootame. Me teeme tihti pattu nii Jumala kui iseenese kahjuks. Teeme seda mõtlematusest, hirmust, omakasupüüdlikkusest ja veel paljude muude motiivide ajel.

Jumal võiks meid selle eest karmil karistada, sest oleme ju tema vastu eksinud. Kuid Jeesuse läbi ta hoopis aitab meid meie kimbatuses ja väldib meie sattumist häbisse. Olgu meil ainult usku, lootust ja armastust jääda Jumalat otsima! Jumal halastab meie peale ja osutab Jeesus Kristuse läbi meile sõprust, mis päästab meid häbist.

Tänase pühapäeva teema on „Kahe riigi kodanik“. Ja meie tänane kirjakoht annab vihje ka selle mõtte selgituseks.

Kõigepealt saame teada, et Jeesuse jüngrid ei pea tegelikult täitma Jumala riigile vastanduva seadusandluse sätteid. Sellist seadusandlust esindab ka ilmalik riik, milles kristlased on ju ajast aega elanud ja milles meiegi elame.

Kui eeldame, et kõik riiklikud struktuurid on Jumala enda loodud ja inimlikud valitsejad Jumala

enda paika pandud, siis ei pea ju kristlased, Jumala enda Poja sõbrad, Kristuse kaaspärijad nende riilike struktuuride kehtestatud seadusi täitma: Jumala Poeg ise on neid neist vabaks ostnud.

Teisalt on kristlaste kohus täita „kõike õigust“, mis on jumalik, armastav õigus. Kristlane, kes Jumala lapsena küll ei pea seadusi täitma, täidab neid veelgi hoolikamalt seetõttu, et ta ei taha halba varju heita Jumalale, kelle sulaste „sõnakuulmatuse“ tõttu hakkaks ilmalik riik Kristuse kogudust pilkama ja kiusama.

Niisiis on kristlane just oma jumaliku vabaduse tõttu seadust mitte täita pühendunud jumaliku armastuse tõttu eriliselt selle täitmisele.

Siin on muidugi üks erand: kui ilmalik võim hakkab kehtestama seadusi, mis töötavad Jumala vastu, siis ei tule neile alluda. Sest siis on kindel, et see ilmalik võim pole Jumalast seatud ja tema seadused ei maksa kristlaste jaoks.

Elame praegu õnnelikul ajastul – vaatamata kõigile piiranguile ja raskustele, mis meie maailma neil aastail on tabanud. Kogudused võivad vabalt tegutseda ja oma põhiülesannet täita: kuulutada Jumala sõna ja jagada sakramente. Nõnda võime leplikud olla ka oma Eesti riigi valitsuse vastu, kes on meile Jumala austamist avalikult võimaldanud, ning aidata kaasa Eesti riigi ja eesti rahva heolule! Oleme ju kahe riigi kodanikud!

Aamen.